

אחרי הליכוד יבוא המערך. מה יבוא אחרי המערך?

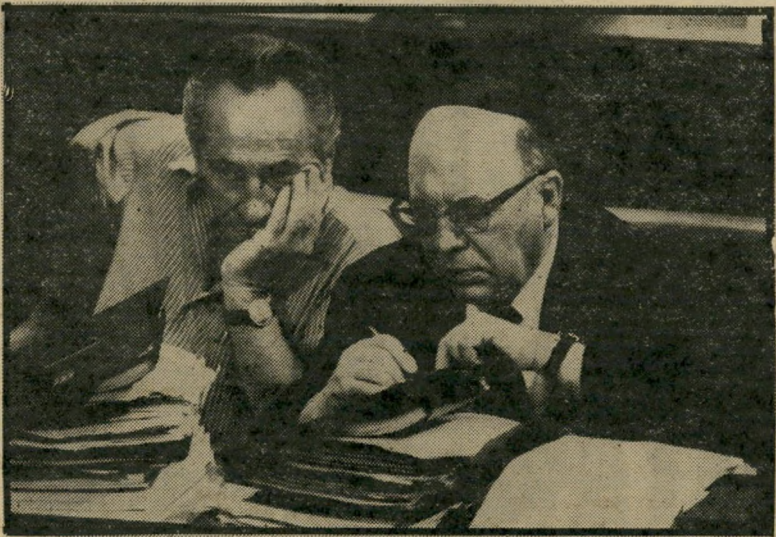
1984

ל שבנו סביב אחד השולחנות העגולים הגדולים במינון חברי הכנסת - ח"כים מסיעות שונות, עיתונאים בכירים, פרי שנים ישיבת המליאה הסתיימה. אכלנו, שתנו, גילגלו שיחה בטלה. "מה שמדאיג אותי", אמר אחד העיתונאים, "הוא מה שיקרה אחרי המערך".

אם לא ייענו תפילותיו של מנחם בגין יעלה המערך לשלטון ב-1981. גודל הרוב שלו אינו חשוב. הוא מקווה לחשיג רוב מוחלט. יש מומחים המשערים שיהיה לו רוב קטן יותר. אך בעצם אין לכך חשיבות רבה. כך או כך יקים המערך קואליציה עם המפד"ל ו/או אגודת ישראל ו/או רפי" של ייגאל הורי. ביץ, היתכן גם הצטרפות הליברלים. תמימים יבוקים להאמין כי הרי-כב זה או אחר של ממשלת המערך ישנה הרבה. האמת היא שההרי-כב ישנה אך מעט, אם בכלל. כי אין הכרז מהותי בין כל המיפדי גות האלה. כוזב שייכות לאותו המימפר, דוגלות באותן השיטות.

כאישיות כאריזמטית וכמנהיג תקיף ונבון, יתכן כי יעקוב לווינסון יתגלה לא רק כבנקאי מוכשר, אלא גם כאשף הכלכלה הלאומית. יתכן כי אבא אבן יתגלה כמדינאי סמכותי, עיקבי ונועז, המוכן להילחם על דיעותיו. יתכן, בהחלט יתכן, אך איש מן המסוכים לשולחן לא האמין בכך. הדיעה הכללית היתה כי הממשלה הבאה של המערך תהיה דומה מאוד לממשלה האחרונה של המערך. פרס יבוא במקום רבין; ברילב במקום פרס; אבן במקום אלון, שבא במקום אבן; לווינסון יבוא סוף-סוף במקום רבינוביץ. או מה? כארבע השנים האחרונות לא

בתהליך של שחיקה מתמדת - ובבוא המשבר, יהיה עצם כושרי החיות שלהם מוטל בספק חמור. הממשלה הפכה מוסדר-לבדיחות. כך זה היה בימי רבין. כך זה בימי בגין, כך זה יהיה קרוב לוודאי, בימי פרס. הכנסת נמצאת בתהליך של הידרדרות הרת-אסון. מסמי פלאטור-שרון ועד ג'בר מועדי, משמאל רכטמן ועד אהרון אביר הצירא, מהפליטים העוברים-לסוחר של ד"ש ועד לסוחרים הממולחים של אגודת ישראל - התמונה היא עגומה. איישם לאורך הדרך תישמע הדרישה להקמת "ממשלת ליכוד לאומי". קואליציה של העיוור עם הפיסח, כאילו יהיה בכך שינוי כלשהו.

שימעון פרס ויוסף בורג: אחריהם המבול?

האם חשוב כלי-כך אם המועצה המקומית של קריית-תישעה תעביר את כספי מישר-רדהפנים לכולל על-ישם הרב איציה-מאיר ברמלה או לבית-הפועלים על-ישם ברל רבינוביץ בלוד? או אם המניות של חברה המנופוליטית הזרובים יימכרו בי-חצי-הינם למיליארדר גולדברג מבוסטון, יידרו של שימעון פרס, או למיליארדר זילברברג מבריסל, יידרו של ייגאל הורי ביץ? אם אדמות השרון יימסרו במתנה לקבלן אדלשטיין מהמערך או לקבלן גריי-שטיין מהמפד"ל?

מיסלגת-העבודה זקוקה לדתיים, כדי לשמור על השקט ולהימנע מלהיות תלויה במפ"ם. לכן תקום קואליציה גם אם יהיה למערך רוב מוחלט. כך זה היה ב-1974, כאשר צירף המערך לממשלה את הדתיים לממשלה, שבה היה לה רוב בילעדיהם, וכך יהיה ב-1981.

הוא הדין לגבי שותפות אפשרית עם רפי" שימעון פרס וייגאל הורי ביץ צמחו על אותו העץ. שניהם היו נערי-טיפוחים של דויד בן-גוריון. שניהם הצטרפו ל-רפי", לשיניהם אותה השקפת-עולם. הורי ביץ ימצא בקלות את מקומו בממשלה הבאה, עם משה דיין ובילעדי.

כל החבורה הזאת שייכת לאותו המעמד החברתי-הכלכלי, והחברה שותפים לאותה השקפת-עולם כלי-ית.

זהו המעמד המנהל שמצמח במדינה - מעמד הכולל את המנכ"לים והגנרלים, העסקנים הבכירים והסקידים הבכירים, את המיליונרים וראשי החברות ההסתדרותיות.

החלוקה על פי המיפדנות היא מיקרית. המשותף בין חברי מעמד זה עונה בהרבה על המפריד.

הגייסה המדינית, החברתית והכלכלית של חברי מעמד זה גובעת מן האינטרסים שלהם - ועל כן ההבדלים הרעיוניים והמדיניים בין מיסלגות-המיסוד הם מיוז-עריים. עמוס הדר יכול היה להיחס לליכוד, יחזקאל פלומין יכול היה להיות במערך, הורי ביץ ודיין כבר היו גם פה וגם שם. השאלה אינה מה בדיוק יהיה הרכב ממשלת-המערך, אלא מה יהיה גורלה.

ל כל היושבים מסביב לשולחן היתה הערכה פסימית מאוד לגבי סיכויי הממשלה הבאה. מובן שבחיים המדיניים יכולות תמיד לחול הפתעות. אם אלוהים רוצה, גם מסאטא יכול לירות. יתכן כי שימעון פרס יתגלה לפתע

באחד הימים יקום הציבור וי-גיור: די. הוא ניסה לעשות זאת, בצורה רפה ופחדנית, באמצעות ד"ש. ההתפוצצות הי-מבישה של בועת-סבון זו אך הוסיפה לתיסכול.

כאשר יצעק הציבור, "די" בפעם הבאה, ייווצר מצב מפוכן מאוד.

יש אנשים המתכוננים לקראת מצב זה בעיניים פקוחות. אחד מהם הוא עוזר וייצמן. אין לו חשק להשתתף הפעם בבחירות, מפני שאינו רוצה להיות שותפו של פרס כבישיון הצפוני. אין הוא רוצה להיות בממשלה כושלת. עוזר וייצמן רוצה לשבת בצד, בשקט. עד בוא המשבר הגדול, או, כך הוא סבור, יחפש הציבור משהו חדש, מישוהו חדש. יהיה צורך במנהיג שלא התלכלך, שלא נשחק, שיש לו כאריזמה וסמכות. כך היה בצרפת, כאשר התמוטטה הי-רפובליקה הרביעית. העם קרא לשארל דה-גול. דה-גול היה מצוי ומוכן.

הוא מצא את מילחמת-האזרחים הצפונית, כונן את השלום עם אלג'יריה, העלה את צרפת שוב על דרך המלך לשיקום. האם זה יבזר לקרות בישראל? האם וייצמן הוא דה-גול שני? קשה להינבא. וייצמן דומה לדה-גול באורך קומתו, אך שונה ממנו בכמה תכונ-

החל שום שינוי מהותי במערך, לא היה תהליך של התנערות וחשבון-נפש.

לאחדים מן המסובים היתה הערכה קודרת עוד יותר: שהממשלה הבאה תהיה כימעט העתק מדוייק של הממשלה הנור-כחית.

"הליקויים של ממשלת-הליכוד אינם אופייניים לליכוד דווקא", אמר אחד הי-מסובים. "הם אופייניים לכל המיפדנות. היחסים האנושיים הירודים, הקנוניות הי-הדדיות, חוסר-היכולת לתכנן לטווח ארוך, הרדיפה אחרי פירסומת אישית וזלה, אי-הנכונות לנקוט עמדות בלתי-סופרי-לריות, העקרות המחשבתית והאפסות הי-מוסרית - כל אלה משותפים לכולם. ממשלת-המערך תהיה קצת יותר מיומנת, קצת יותר מנוסה. אך היא תחיל במקום שבו גמר הליכוד".

אם הערכה זו נכונה, תתמוטט ממשלת-פרס כפי שהתמוטטו ממש-שדת-רבין וממשלת-בגין.

זה יקרה ב-1985, או ב-1983, או כבר ב-1982.

זאולי ב-1984. כאשר יפרוץ המשבר הגדול, הוא לא יהיה משבר של ממשלה או של מיפדנה. ממשלה אחת תישבר או תיפלה. יהיה זה משבר של מישטר - המוסדות הדמוקרטיים עצמם נמצאים

נות אישיות אחרות. דה-גול היה אדם מסוגר, מופנם, מנותק. הוא היה אנאלי-טיקן. היתה לו תפיסת-עולם מגובשת מאוד, שמרנית ומרחיקת-ראות כאחת. הגוליים הווייצמי הוא אפשרות אחת. אך לא היחידה.

אם וייצמן דומה - או רוצה להי-דמות - לדה-גול, הרי אריק שרון דומה לראשי האוריא-אס.

האוריא-אס היה האירגון הצבאי החשאי של המתנחלים הצרפתיים באלג'יריה, ש-היה קשור בחשאי בחלק חשוב של צמרת הצבא הצרפתי. היה בו יותר מקורטוב של פאשיזם. הוא הרס את הרפובליקה הרבי-עית, איים במלחמת-אזרחים, חולל הפיכה צבאית (שנכשלה) נגד דה-גול, וניסה לרצוח אותו (פשוטו כמשמעו).

אריק שרון אינו מיפוס המתכנן לטווח ארוך. מטיבעו, הוא מתרכז ריכוז מוחלט כיעד הקרוב ביותר (עתה: תפקיד שר-הביטחון). אך האינסטינקטים שלו מובילים אותו בכיוון הרצוי לו. כל התנחלות הנושלת עתה ועלידי אריק בגדה וברצועה (בעזרת הקולות של הי-מערך) היא מוקש קטלני בדרכה של המשלה הבאה. במקדם או במאוחר - ואני סבור שזה יהיה מוקדם מכפי שסבור רים רבים - יצטרך שימעון פרס לבחור בין סיכסוך חמור עם ארצות-הברית ובין סיכסוך מזויין עם גוש-אמונים; בין התי-מטטות השלום ובין מילחמת-אזרחים. יש אנשים החושבים לקראת אפשרות זו. הם רואים לנגד עיני-ניהם תסריט הדומה מאוד ל-מיצ-עד על רומא" באיטליה, שלא לדי-בר על סופה של הרפובליקה שדי ויימאר בגרמניה.

יהיה אינם במלחמת-אזרחים עקובה-דמם. הממשלה תפסיק לתפקד. הכנסת תהיה בווייה בעיני הבריות. האינפלציה תרקיע שחקים. משבר כלכלי יחריד את הציבור. המיליציה של גוש-אמונים תתבע את סילוק הבוגדים.

או תישמע הקריאה המסורתית לאיש על הסוס הלבן, לגבר ש-יקח את העניינים בידיים", ש-יעשה סדר בברדק. זה יבזר להיות אריק שרון. זה יבזר להיות מישהו אחר. כמה די-כמה מועמדים כבר נרשמים כתור-בני פלד, יובל נאמן ועוד ועוד.

אם יקרה כדבר הזה, יהיה זה סופה של ישראל שהיכרנו. במקום הרפובליקה הדמוקרטית, מיבצר הקידמה במיזרח התיכון, תקום רפובליקת-תפוחים דיק-טטורית, תערובת של מצדה ואמריקה הלאטינית. השעם היהודי יפנה לה עורף, ושהעמים הערביים יראו בה סכנה לקיומם.

דברים עלולים לקרות כך. אין הם חייבים לקרות כך. קודם כל המשבר עצמו יכול להימנע. בניגוד לנבואות, בעזרת ניסים, עשויה הממשלה הבאה להפתיע את עצמה ו-להיות טובה מכפי שמצפים.

מי שאינו מאמין שכן, צריך להאמין באפשרות שעם ישראל יקים מתוכו כוחות חדשים, שיוצאי או את המישטר הדמוקרטי מן הי-בוץ ועל אותו עני דרך-המלך. זה לא יקרה ב-1981. השנה יש לדאוג רק לכך כי יהיו במסודות הדמוקרטיים - ובעיקר בכנסת - כמה לוחמים שיוכלו להתריע, להזעיק, להצביע על הדרך הי-נכונה.

המבחן האמיתי יבוא לאחר מי-כן. לשם כך יש לגבש, מעתה והלאה, גרעונים של כוח פוליטי בריא, שפוי, אמיץ ויעיל, בעל דרך מדינית ברורה אל השלום ודרך חברתית ברורה אל ההבראה. כוח שיהיה מסוגל להתמודד עם הסכנות בעת משבר. כוח שיוכל להוליד, כבוא היום, את הרפובליקה הישראלית השניה - שוחרת-השלום, דמוקרטית, מתקדמת, מודרנית. הפיפרה 1984 מטיחה אימה. אבל היא יכולה להיות גם סמל לתיקונה חדשה.